

From Haunted History to Hopeful Horizons

TISHA B'AV 2023

Introduction

This *Tisha B'Av* marks the 35th year that I have been presenting a special *Kinot* program, beginning with the first year of my tenure as Rabbi of Congregation Shomrei Emunah of Baltimore. It is the 22nd year since this program has been part of a webcast production of the Orthodox Union.

This year's program has once again been prerecorded prior to *Tisha B'Av* and will be available on demand for viewing all day so that people all over the world can view it any time during *Tisha B'Av*.

The title for my Tisha B'Av presentation this year is: "From Haunted History to Hopeful Horizons." We will be discussing and reciting a number of traditional *kinos*, along with some contemporary readings and textual sources. Our primary focus will be the destruction of the two Batei Mikdash, Holy Temples, and the contemporary significance of those events. We will also examine works pertaining to other catastrophic events, ranging from the Crusades and the expulsion of the Jews

from Spain to the Holocaust and recent acts of terror and antisemitism. We will be exclusively using the *Koren Mesorat HaRav Kinot*, which will serve as our basic text.

Rabbi Moshe Hauer (Executive Vice President, OU), Rabbi Avi Berman (Director-General, OU Israel), and Rabbi Ezra Friedman (OU Kosher, Israel) will be reflecting on noted figures who have passed away in the last year.

I express my gratitude to the leadership and staff of the Orthodox Union, to its president Mr. Mitchel Aeder, and to executive vice presidents Rabbi Moshe Hauer and Rabbi Dr. Joshua Joseph.

I express special thanks to the Torah Initiatives, Creative, and Web departments. I also thank my capable and dedicated executive assistant, Mrs. Yocheved Goldberg.

This program is dedicated by Richard and Debra Parkoff in memory of Richard's parents, Avraham Ben Yitzchak HaKohen, a"h and Rochel Bluma Bat Yehoshua, a"h.

Outline

I. OPENING

- A. Essay by Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev which is included in his masterwork, *Ke-dushas Levi*, in the section which contains his commentary on *Pirkei Avos 4, Parshas Devarim, 5573 (1773)*.

II. SEQUENCE: RECITATION OF KINOS, TRADITIONAL AND RARE

- A. Kinah 9: אינה תפארתי, page 255

- B. Excursus: Rav Soloveitchik on the nature of Tisha B'Av.

- C. Kinah 19: לך ה' לך, page 393

- The Concept of Sinas Chinam: *Yoma 9b*
 - *Tochecha*, a poem by Aaron Mirsky
 - The story of Kamtza and Bar Kamtza (*Gitten 55b*)
- The Concept of Ahavas Chinam
 - Suggested reading: *Tomer Devorah* (the *Safah Berurah* edition) by Rabbi Moshe Cordovero

- D. Kinah 33: אבל אעורר, page 533. This is about the crusades and remembrance (*zikaron*) and transforming raw memory into anguish, a concept introduced by the author of *Meshech Chochma*.

- E. The Expulsion from Spain and the tragic life of Don Isaac Abravanel

- A *kinah* written on the occasion of the Expulsion of the Jews from Spain, author unknown.

- F. Recitation of names of the many civilian victims of terror and soldiers who were killed in action.

- Special attention to Mrs. Chana Nachenberg, a victim of the 2001 Sbarro terror attack who clung to life until this past year.

G. In Memoriam

- Rabbi Avi Berman and Rabbi Ezra Friedman will converse in dialogue about two great leaders whom they knew well: Rabbi Chaim Druckman and Rabbi Sholom Gold.
- Rachel Yaniv eulogizes her two brothers, Hallel and Yagel Yaniv, both victims of terror.
- Rabbi Hauer's striking remarks.
- Reflections on the lives of:
 - Rabbi Gershon Edelstein, zt"l, a rosh yeshiva of Ponovezh Yeshiva for the last 80 years until he passed away at 100.
 - Rebbetzin Bruria David, a"h, noted pedagogue who taught thousands of young women and who was of major assistance to her prestigious father, Rav Yitzchok Hutner, zt"l.

H. Horizons of Hope

- Rabbi Maurice Lamm: *The Jewish Way in Death and Mourning*
- *Neginah* as a stimulus for hope: Chazzan Yossele Rosenblatt's suggested text and proposed music for the State of Israel's national anthem.
- "*Hazorim bedima berina yiktzoru*," tears of sorrow lead to songs of hope.
- "Look down from heaven, O Lord," a melody composed by the Modzitzer Rebbe.

Kinah

Eichah Tifarti

In this kina, each stanza begins with the first word of the corresponding verse in Eikha chapter 2, comparing it to the covenant laid out at the beginning of Leviticus chapter 26. In the first eleven stanzas, the last stich recalls the promises of reward for keeping the mitzvot (Lev. 26:3–13), and in the latter eleven stanzas, the last stich is based on the first eleven verses of punishment (the Tokhaḥa, or Rebuke) for breaking the covenant (ibid. 14–24). The kina is laid

איכה תפארתי מראשׁוֹתַי הַשְּׁלִיכוּ
וּכְנַגְד פֶּסֶא הַכְּבוֹד, צֶלֶם הַמְּלִיכוּ
בְּחִלְלֵי תַנְאֵי אֲשֶׁר חוֹזֵי נְמַלְכוּ.
וְנִם, אִם־בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ:

ירמיה ב, כט
מלאכי ג, יג

לָמָּה תְרִיבוּ אֵלַי כְּלֶכֶם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הִיָּתָה זֹאת לָכֶם:

בְּלַע שׁוֹפְטֵי, בְּמוֹעֲצוֹת עֹתָם
וּפְנִים הַסְתִּיר מֵהֶם, בְּשֶׁר עֹתָתָם
וַיֹּמַר לְאַבְק מְטָרִם לְהַבְעִיתָם.
חֲלָף וְנָתַתִּי גְשָׁמֵיכֶם בְּעֵתָם:

סְחִי וּמְאוֹס שְׁמֵנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנֵי / נְחוּמִיּוּ מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

גָּדַע רוּם קָרְנִם, וַעֲלוּמֵם הַקְצִיר
וּבְאַבְחַת חֲרֹב, שְׁעָרֵיהֶם הִצִּיר
מִזֵּי רָעַב עָשׂ בְּקִצִּיר.

תָּמוּר וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בְּצִיר:

לָמָּה תְרִיבוּ אֵלַי כְּלֶכֶם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הִיָּתָה זֹאת לָכֶם:

דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ, וְכִלָּה בְּחָרָץ
וּכְבָּרְזֹל עַפְל שָׁמִי עָרָץ
פָּרְצָנִי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פָּרָץ.

תַּחַת וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בְּאַרְץ:

סְחִי וּמְאוֹס שְׁמֵנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנֵי / נְחוּמִיּוּ מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

Kinah

Eichah Tifarti

הִיָּה צוֹרוֹכֶם וּמַעֲזוֹכֶם וּמְשַׁגְבֶּכֶם
הֶהֱפֵךְ לְאֶכְזוֹר וְנִלְחַם בְּכֶם
הִנּוּ צוֹרוֹכֶם רַחֲקֶכֶם, חוֹשֵׁקֶכֶם תַּעֲבֹכֶם.
וַאֲיִה הַבְּטַחַת, וְרַדְפֹתֶם אֶת־אֲיִבֵיכֶם:
לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כְּלָכֶם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

וַיַּחֲמֹס פְּנֵת צַדִּיק מִלְּאֵה
כִּי בַּמִּשְׁפִּיתָה מִצָּא כָּל טִמְאָה
וּמִכַּבְּדִיהָ הִזְלִיחָה כְּדוֹה מִטִּמְאָה.
בְּשָׁנוּי וְרַדְפוּ מִכֶּם חַמְשָׁה מֵאָה:
סָחִי וּמֵאוּס שְׁמֵנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נַחֲוִמִיו מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

זָנַח עֲלִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵיכֶם
וְהָאֲבִיל שִׁעְרֵי חֵיל, עֲמִידַת רַגְלֵיכֶם
מִי בִקֵּשׁ זֹאת פֶּן, וְהִגְלַכֶם.
וְגַמֵּר אָמַר, וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם:
לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כְּלָכֶם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

חָשַׁב שְׁנוֹא אִם לִקֵּט בְּשׁוֹשָׁן
וּמִחֲלָב עוֹלָלִיָה, אוֹתָהּ דָּשָׁן
קִיטוֹר חֲפָתָהּ הֵעֲלָה בְּכַבְּשָׁן.
וְשִׁאֲלוּ אֵיךְ דָּגָן, תִּמּוֹר וְאֶכְלֹתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן:
סָחִי וּמֵאוּס שְׁמֵנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נַחֲוִמִיו מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

טָבְעוּ נֶכְסוֹ רַבֵּי דוֹכְנִי
בְּגִיֵּא חֲמַת פְּנִקְטֵל מְכַהֲנִי
הָרִי כַּמָּה שָׁנִים, גְּלָה יְסוֹד מְכוּנִי.
וְסַע מִתּוֹכִי אָמַר, וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי:
לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כְּלָכֶם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

Kinah

Eichah Tifarti

יָשׁוּבוּ מִבְּכִים מִנְּאִק מִתִּיכֶם
בְּאַרְבַּע מִיתוֹת הַפִּיל מִתִּיכֶם
חֹרֵב וְרַעֵב וְחִיָּה וְדָבָר שֶׁחֲתַכֶּם.
בְּסֹר צֵל פֶּץ, וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם:
סְחִי וּמְאוֹס שְׁמִנִי / בְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נְחוּמִיּוֹ מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

כָּלוּ לְשׂוֹד פָּרַגַע אֲהַלִּיכֶם
וּבְכֶם נִשְׁבְּעוּ מִהוֹלְלֵיכֶם
לְחִיקְכֶם שִׁפְכוּ נִפְשׁוֹת עוֹלְלֵיכֶם.
בְּמֵאֲסָכֶם שָׁיַח, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
לְמָה תִרְיָבוּ אֵלַי כְּלַכֶּם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הִיָּתָה זֹאת לְכֶם:

לְאַמְתֶּם, כְּלִכּוֹל אָנָּה, שְׂוִיעוּ
וְצוּר לְמִלְאָכָיו שָׁח, מִנִּי שְׂוִיעוּ
אֶרֶץ הַפְּרֹמֶל הֵבֵאתִים וְשַׁעֲשִׁיעוּ.
וְשָׁנְאוּ מוֹכִיחַ, וְאִם-לֹא תִשְׁמָעוּ:
סְחִי וּמְאוֹס שְׁמִנִי / בְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נְחוּמִיּוֹ מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

מָה אֶעֱיִדְךָ, יִשִּׁישִׁיךָ עִם גּוֹרֵיךָ בּוֹסְסוּ
אוֹמְרִים עַל סוֹס נָנוּס, עַל בֶּן נָסוּ
נְלֵאִיתִי נִשְׂא עוֹזְנוֹתֵיכֶם כִּהֶעֱמָסוּ.
וַאֲיִסְרֹכֶם כְּנִמְתִּי, אִם-בְּחֻקְתִּי תִמְאָסוּ:
לְמָה תִרְיָבוּ אֵלַי כְּלַכֶּם / חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הִיָּתָה זֹאת לְכֶם:

ישעיה א, יד

ירמיה ה, ז

נְבִיאֶיךָ טָעוּ, תִּרְמִית שׂוֹא חֲזוֹת
וְאֶדְרוֹשׁ לְסִלּוֹחַ, וּפְצַתִּי אֵי לְזֹאת
פְּתִיתִים, וּכְנַגְדֵי הִשְׁיָבוּ עֲזוֹת.
וְאֲנַפְתִּי וְשַׁחַתִּי, אֶרְ-אֲנִי אֶעֱשֶׂה-זֹאת:
סְחִי וּמְאוֹס שְׁמִנִי / בְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נְחוּמִיּוֹ מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנִי:

Kinah

Eichah Tifarti

סִפְקוּ חֲרָקוּ שָׁרְקוּ מוֹנֵי
מִבְּפָנַיִם וּמִבְּחוּץ לְהַצְמִית אֶמוּנֵי
כִּי בָנֵי יְדִים חָלְלוּ סְפוּנֵי.
לְרַעָה וְלֹא לְטוֹבָה נָם, וְנִתַּתִּי פָנַי:
לְמָה תָרִיבוּ אֵלַי בְּלָכֶם / חֲזָקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

פָּצוּ יְדִים, לִפְנֵי מִי תִחַלֶּה
עִם כְּבֹד עוֹן, פִּקְדוֹ וַיִּלְאֶה
לֹא תִחַבּוּ עוֹד לְמוֹפֶת וּפְלֵא.
נָסַב וְנָסַע וְנָם, וְאִם-עַד-אֱלֹהֵי:
סָחִי וּמֵאוֹס שָׁמְנִי / בְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנֵי / נַחֲוִמֵי מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנֵי:

עָשָׂה וַיָּרֶם קִדְקֹד בְּנֵי שָׂאוֹן
וְדָמֵי שְׂפָרְנֵי בְּגִיַּא צְמָאוֹן
וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הוֹסִיף יָגוֹן עַל אוֹן.
מֵעַת כְּעַם וְנָם, וְשִׁבְרֹתַי אֶת-גְּאוֹן:
לְמָה תָרִיבוּ אֵלַי בְּלָכֶם / חֲזָקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

צָעַק הוּי הוּי, וְאִשְׁפָּתוֹ הֵרִיק
מִפֶּה וּמִפֶּה, הֵבִיא עָלַי מְעָרִיק
וּבְלַעְגֵי מְעוֹג, שָׁנִי צָר הַחֲרִיק.
וּבְלָה כַחֲוֵי בְנָאָם, וְתָם לְרִיק:
סָחִי וּמֵאוֹס שָׁמְנִי / בְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנֵי / נַחֲוִמֵי מִהֲרָה יִשְׁעִשְׁעוּנֵי:

קוֹמֵי דְפָקִי, שׁוֹעֵי, אֵל דָּמֵי
וְתַנֵּי כְּאוֹב מֵאַרְץ קוֹלֶךְ, וְדָמֵי
מִי רֹאשׁ הַשְּׁקָנִי וְהַדָּמִי.
וְחֲשַׁךְ הַלּוֹכֵי בְנָאָם, וְאִם-תִּלְכוּ עִמֵּי:
לְמָה תָרִיבוּ אֵלַי בְּלָכֶם / חֲזָקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הֵיטָה זֹאת לָכֶם:

Kinah

Eichah Tifarti

רֵאָה גּוֹרֵל אֹיֹתָ, הוֹשֵׁם לְעֵיִת
וּלְקֹאת מְדַבֵּר, הֵיִיתִי דְמוּיִת
גּוֹלָה גְנוּיִת וְסוּרָה כְּנוּיִת.

בְּשִׁמְעִי, וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חַיִּית:
סְחִי וּמְאוּס שְׁמִנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נְחוּמִיּוֹ מִהֲרָה יִשְׁעֶשְׂעוּנִי:

שָׁכְבוּ בְעֵלוֹף כְּתוּא, וְאִין דּוֹלָה
הַמְּלֵאִים גָּעַר, וְאִין מִרְפָּא עוֹלָה
הָרִי כַּמָּה שָׁנִים הִמְמַנִּי לְהַתְּכֵלָה.
אֲנוּשִׁים בּוֹכּוֹחַ, וְאִם־בְּאֵלָה:
לָמָּה תָּרִיבוּ אֵלַי כְּלֶכֶם / חֲזָקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם / מִיַּדְכֶם הִיָּתָה זֹאת לָכֶם:

תִּקְרָא אִיד עוֹלֵלֶת עַל אֲדָמוֹנִי
לְסַחֲפוֹ וּלְשִׁסְפוֹ שְׁבַע־תִּים כְּאוֹנִי
תְּהִם צָרִי בְּצֵאת קוֹל מֵאֲרָמוֹנִי.
כְּנִהֲמִתִּי בְרִיב, וְהִלַּכְתִּי אַף־אֲנִי:
סְחִי וּמְאוּס שְׁמִנִי / כְּלָה בְּאִפּוֹ וַיִּשְׁטַמְנִי / נְחוּמִיּוֹ מִהֲרָה יִשְׁעֶשְׂעוּנִי:

אַף אֲנִי לְכַד בְּיָקֵשׁ שְׁכָרוֹן
עָרְבָה שְׁמִחָה וְהִשְׁבִּית חָרוֹן
לְאַרְץ אִשָּׁב וְאַהֲגָה בְּגָרוֹן
אִיכָּה יִשְׁבָּה חֲבַצְלֵת הַשָּׂרוֹן:

שיר השירים

Kinah

Lecha Hashem

שחרית לתשעה באב • קינות 393

19

This kina is based on Daniel 9:7, the verse which also begins the Selihot service in the Ashkenazic tradition. The first line of each stanza starts with "With You, O LORD, is the right" "לך יהוה הצדקה ב..." and the second with "And the shame is on us" "ולנו בשת הפנים ב..." with each subsequent word following the alphabet. Commentary for this kina begins on page 396.

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּאוֹתוֹת אֲשֶׁר הִפְלֵאתָ, מֵאִזְ וְעַד עַתָּה.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּבַחֲיִנָה אֲשֶׁר נִצְרַפְנוּ, וְאוֹתָנוּ תַעֲבַבְתָּ:

דברים ה, לד

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּגוֹי מִקְרֹב גּוֹי לָקַחְתָּ בְּמִסּוֹת.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּדַפֵּי אֲשֶׁר נִמְצָא בָנוּ, כַּמַּעֲשִׂיָהֶם עֲשׂוֹת:

שמואל ב, כג

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּהִלְכוּ אֱלֹהִים לְפָדוֹת לּוֹ לְעַם.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּוִימְרוֹ עַל יַם סוּף, גּוֹי בִּאֱלֹהָיו בְּפִשְׁעָם:

שמות לב, א

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּזִכֹּר וְאַתָּם יַעֲדוּ וְאֲנִי אֱלֹהִים.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּחִרְפָנוּ בְּסִין, קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים:

שמות טו, לא

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּטַעַם שֶׁהִטְעַמְתָּנוּ בְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׁ.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּיוֹם הַקְרָבָנוּ לְפָנָיו, סִלַּת וְשַׁמֵּן וּדְבָשׁ:

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּכִלְפוֹל מִן וּבְאֵר וְעַמּוּד עָנָן.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּלַחַם הַקֶּלֶקֶל, אֲבוֹתֵינוּ בְּאֶהְלִיָּהֶם בְּרָגָן:

לְךָ יְהוָה הַצְדָקָה, בְּמִדְבָר לֹא חִסְרוֹנוֹ דָּבָר.
וְלָנוּ בִשְׂת הַפָּנִים, בְּנִאֲצוֹת לֶבֶן וְחִצְרוֹת וְדִי זָהָב, כְּמִדְבָר:

Kinah

Lecha Hashem

שחרית לתשעה באב • קינות 395

לְךָ יְהוּה הַצְדָקָה, בְּסִיחֹן וְעוֹג וְכָל מַמְלָכוֹת כְּנָעַן.
וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים, בְּעֶבֶן אֲשֶׁר מֵעַל בַּחֲרָם, בְּלִי מִצֵּא מַעַן:

לְךָ יְהוּה הַצְדָקָה, בְּפַעַל אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ, בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר מוֹשִׁיעִים.
וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים, בְּצֶלֶם מִיכָה בּוֹ אֲנַחְנוּ פּוֹשְׁעִים:

לְךָ יְהוּה הַצְדָקָה, בְּקִימַת שִׁילָה וְנוֹב וְגִבְעוֹן וּבֵית עוֹלָמִים.
וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים, בְּרָשַׁע שְׁנַמְצָא בְּנוֹ שְׁחָרְבוּ, וּבַסּ אָנוּ נִכְלָמִים:

לְךָ יְהוּה הַצְדָקָה, בְּשָׁנֵי חֲרָבָנוֹת שְׁחָרְבוּ בְּבַצְעֵנוּ, וְאָנוּ קִימִים.
וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים, בְּשׁוֹבְנוֹ אֵלֶיךָ בְּכָל לֵב, שֶׁתֵּשׁוּב אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים:

לְךָ יְהוּה הַצְדָקָה, בְּתִשַׁע מְאוֹת שָׁנָה, שֶׁהִיְתָה שְׁנָאָה כְּבוֹשָׁה
מְלֶה שְׁמַע.

וּלְנוּ בִשְׁתַּת הַפְּנִים, כְּתַבַּע אִישׁ חֲמוּדוֹת, וְשׁוֹעַ, הִטָּה אֱלֹהֵי אֲזַנְךָ וּשְׁמָע: דניאל ט, יח

Tochecha

poem by Aaron Mirsky

תּוֹכְחָה

וּמְמוּלוֹ שְׁבִילִי עֲקַמְתִּי
לְבַל-תִּפְגַּשׁ עֵינַי עֵינָיו,
מִבְּרַכְתּוֹ אֲזַנִּי אֲטַמְתִּי
וְאַחֲסֹךְ שְׁלוֹם מַעַם אֲזַנָּיו.

הוּא לִי זָרָא לֹא אֲשֹׁאֲנוּ
אֲנִי נִכְבָּד וְהוּא שְׁפֵל,
גַּם-זָכֹר לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ
הֵן בּוֹשָׁה לְזָכֹר טָפֵל,
וּלְזֹאֵי הָאֶפֶל יִקְחֶנּוּ
הוּא בֶן-בְּלִי-שֵׁם, לְעֲזָאוֹל.

בֵּן הֵייתִי לְמִשְׁפַּחַת
אוֹהָבִים עִם יְדִידִים,
אֲכַלְנוּ אֶת-לַחֲמֵנוּ יַחַד
מְרוֹרִים עִם מְגָדִים;
תִּקְנֶה הֵיטָה לְבִי לּוֹקַחַת —
לְעַד נִהְיֶה כָךְ אֲחוּדִים

לֹא אֲאָרִיךְ סְפוּר שֶׁל-עֶצֶב
לֹא יַדְעֵתִי אֵיךְ קָרָה,
אֵיךְ אֶהְבָּה הַפְּכָה לְקֶצֶף
וּיְדִידִים עֲטָפוּ עֲבָרָה,
אִם הַשֵּׁטֶן הֵטִיל הַחֶצֶף
אוֹ הַיְדִידוֹת הֵיטָה זָרָה.

חֲדַלְתִּי עִם רְעִי לְשִׁמוּחַ
לְהַעֲצֹב בְּעֲצָבְתּוֹ,
אֵילָנִי הוֹסִיף לְפָרוּחַ
וְהוֹרִיקָה מִצָּבְתּוֹ
עֵת רְעִי יִדְכָּה יִשַׁח
אֵין אוֹנִים עַל-מְרַצְפָּתּוֹ.

חֲלוֹן בֵּיתִי נִגְדוּ סַתְּמֵתִי
וְלֹא אָבָה רְאוֹת פְּנָיו,

[סד]

Kinah

Aval A'orer

33

This kina, like the previous one, shows a similar combination of styles. Each stanza is divided into two internally rhyming lines, with alternating refrains. However, the lines themselves are not identical in form – the first line of each stanza has two stichs, while the second has three. The alphabetic acrostic is followed by אנכי מנחם העלוב ברבי מכיר (“I am Menaḥem the lowly, son of Rabbi Makhir”), identifying the author as a member of the aristocratic Benei Makhir family

איכה ג, יא

אָבֵל אֶעוֹרֵר / אֲנִינֹת אֶגְרֹר.
אֹיָה לִּי:
בְּבִי אֶמְרֹר / בַּחֲמַת צוֹרֵר / דְּרָכֵי סוֹרֵר.
אֲלֵלִי לִי:
גְּלוֹת אֶרְדֵּךְ / וְלִבִּי הֵרְדֵךְ.
אֹיָה לִּי:
דָּרְךְ וּפְרֹךְ / נַחֲנִי נַח שְׂרֹךְ / וְצִידוֹ חֲרֹךְ.
אֲלֵלִי לִי:
הִמְעַט מִבְּאִישֵׁי / חֲלָלוּ מִקְדָּשֵׁי.
אֹיָה לִּי:
וְהִם בְּזוּ קְדָשֵׁי / הִחֲלוּ מִמִּקְדָּשֵׁי. וּזְלִזְלוּ קְדוּשֵׁי.
אֲלֵלִי לִי:
זְמַן שָׁנַת תַּתְנִי"ו / בִּי"א לְמַחְזוֹר רַנִּי"ו.
אֹיָה לִּי:
חִלּוֹת זִינּוֹ / מְקוֹמָם פָּנּוּ / כְּאַרְבֶּה נִמְנּוּ.
אֲלֵלִי לִי:
טְעוֹת בְּקִשׁוֹ / וְעָלִי הִקְשׁוּ.
אֹיָה לִּי:
יִרְאָתָם קִשְׁקִשׁוּ / וְאוֹתוֹת הִקִּישׁוּ / וְאוֹתֵי עֲקִשׁוּ.
אֲלֵלִי לִי:
כִּפֹּר מֵאָסוּ / נִפְשׁוֹת חֲמָסוּ.
אֹיָה לִּי:

Kinah

Aval A'orer

לוֹיֵי בּוֹסְסוּ / בְּהִנֵּי בּוֹשָׁסוּ / צְנוּעֵי אָנְסוּ.
אֲלֵלֵי לִי:

מִתֵּי חָרֵב מְהֻדָּמִים / בְּאַפֵּס דָּמִים.
אֲזִיחָה לִי:

נִבְלַת תְּמִימִים / בְּלֵי מוֹמִים / הָיוּ שׁוֹמְמִים.
אֲלֵלֵי לִי:

ירמיה כב, יט

סָחוּב וְהִשְׁלַךְ / עָרוֹם לְלַכְלֵךְ.
אֲזִיחָה לִי:

עוֹבְדֵי לַמֶּלֶךְ / חֵיל יָרֵב מֶלֶךְ / וְרָדוּ בַּפֶּלֶךְ.
אֲלֵלֵי לִי:

פְּרִיעָה וּפְרִימָה / עַל תּוֹרָה תְּמִימָה.
אֲזִיחָה לִי:

ישעיה מ, כ

צָר בְּיַד רָמָה / הִמְסַכֵּן תְּרוֹמָה / נָם לְהַחְרִימָה.
אֲלֵלֵי לִי:

קוֹל בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת / וּבְתֵי תוֹשִׁיּוֹת.
אֲזִיחָה לִי:

רַחֲמַנְיּוֹת / בִּיִּדְיָהֶן נִקְיּוֹת / זְבַחֵי רְאִיּוֹת.
אֲלֵלֵי לִי:

שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת / חֲתָנִים וְכֹלוֹת.
אֲזִיחָה לִי:

תּוֹדוֹת וּבְלִילוֹת / בַּחֲוָרִים וּבַתּוֹלוֹת / וְטוֹבֵי קְהֵלוֹת.
אֲלֵלֵי לִי:

אֲחִים גַּם יַחַד / נִשְׁפָּךְ דָּמָם כְּאַחַד.
אֲזִיחָה לִי:

בֶּן אַחֲיוֹת בְּפָחַד / יִרְאֵת שֵׁם הַמִּיָּחַד / לְטַבַּח לְהֶאֱחָד.
אֲלֵלֵי לִי:

Kinah

Aval A'orer

מְלַמְדֵי סֵפֶר / נִשְׁפָּן וְצַפֵּר.

אֲוִיָּה לִי:

חֵךְ אֲמִירֵי שֶׁפֶר / מָלֵא חֶצֶץ וְאִפֹּר / וְאִיָּה שׁוֹקֵל וְסוֹפֵר.

אֲלֵלִי לִי:

הַהִיָּתָה זֹאת מֵאֵז / עָלָה גּוֹי עֵז.

אֲוִיָּה לִי:

לְהַשְׁמִיד הוֹעֵז / וְאֶסֶף עִם נוֹעֵז / בְּנֵי נֶבֶל וְלוֹעֵז.

אֲלֵלִי לִי:

בְּקֵשׁ עֵקֶר / רַק לְעֵקֶר וּלְעֵקֶר.

אֲוִיָּה לִי:

בְּקוֹ אֲרַמְאֵי מִשְׁקֵר / יַזֵּם אֲרַמֵי לְעֵקֶר / וְלֹא לְגֵרִם בְּקֵר.

אֲלֵלִי לִי:

מְקַיֵּם הַבְּרִית / לֹוִלֵי הוֹתִיר שְׂאֵרִית / בְּגִיא נְכָרִית.

אֲוִיָּה לִי:

בְּשׂוֹר שִׁעְרוֹרִית / יְדִידַת עֵבְרִית / רַחֲמֵם מֵהַכְּרִית / וַיֵּשׁ תִּקְוָה

וְאַחֲרִית:

לוֹבֵשׁ נִקְמָה / עוֹרָה וְקוֹמָה / לְהַתְקוֹמָמָה / בְּרַמֵי קוֹמָה / יְדִין גְּוִיֹת

וְקָמָה / וּשְׂכִינָה קָמָה עַל מְקוֹמָה:

ישעיהו לג, יט

Kinah

Expulsion from Spain/Castilia

קינה על שמד קשתילה

מה זאת עשה אלהים לנו
הו גנענו כלנו אבדנו

מיום ברא אלהים אדם
שמד גדול כזה לא קדם
על היהודים לאבדם 5
איה הצור מאז גאלנו]
מה זאת...

איה קהילות קשתילה
וארגון עם שזליה
אשר הפיל אותם זה
לפני צר אשר כילנו 10
מה זאת...

יחלנו מושיע וגואל
שבת לברך את ישראל
ונהפך מנחמה ישראל
וממושבותינו הגלנו
מה זאת...

רוב קהילות הקדושות 15
ישיבות ובתי מדרשות
היו לאויבינו ירושות
ושדי מאד הבהילנו
מה זאת...

הלכנו למלכות פורטוגאל 20
נדדנו ממעגל למעגל
גם שם עלינו נתגלגל
מי יתן עוד נמתנו
מה זאת...

יצאו אחינו גרושים
בחורים זקינים וישישים

Kinah

Expulsion from Spain/Castilia

25 וְגָזְרוּ גְזֵרוֹת קָשִׁים
עד אֲשֶׁר מֵאֵד הַדִּימְנוּ
... מה

נִבְהַלְנוּ מְרֹב יִשְׁמְעוֹת
כָּל הַיּוֹם רַבּוֹת וְנִלְעוֹת
וְרֹב חֲרָדוֹת וְזַנוּעוֹת
30 וּמְרוֹרוֹת שְׂבַעֲנוּ
... מה

וַיִּרְחִיבוּ פִיהֶם עָלֵינוּ
וְלִקְחוּ מִחֲמַד עֵינֵינוּ
וּבְתֵי כְּנִיסִיּוֹת וּסְפָרֵינוּ
... מה זֹאת
וּבָנִים אֲשֶׁר טִפְחָנוּ

35 אֲנָא אֶל שׁוֹכֵן מְרוֹמִי[ם]
שְׁלַח נְחֻמָּה לְהַלּוּמִים
קִבֵּץ נְדָחִים בְּעַמִּים
... מה
נִפְלְאוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ

Rav Gershon Edelstein, zt”l

Photo Credit: mishpacha.com/100-years-of-light/

Chana Nachenberg, a”h

Photo Credit: [nypost.com/2023/06/02/new-yorker-injured-in-jerusalem-pizzeria-terror-attack-dies-after-years-in-coma//](https://nypost.com/2023/06/02/new-yorker-injured-in-jerusalem-pizzeria-terror-attack-dies-after-years-in-coma/)

BIBLIOGRAPHY

Chazan, Robert: *In the Year 1096*

Flannery, Edward: *The Anguish of the Jews*

Hay, Malcom: *Europe and the Jews*

Koren Mesorat KaRav Kinot, OU Press, New York, NY

Kaplan, Chaim A.: *Scroll of Agony: The Warsaw Diary of Chaim A. Kaplan*

Lamm, Maurice: *The Power of Hope*

Netanyahu, B.: *Don Isaac Abravanel: Statesman and Philosopher*

ר' לוי יצחק מברדיצ'ב: **קדושת לוי**

ר' אברהם וינרוט: **לאור קדושת לוי**

אהרון מירסקי: **דין השיר**

ספר משך חכמה על מגילת איכה

בעל נתיבות שלום: **ההרוגה עליך**

ר' משה קורדוויר: **תומר דבורה**, בעריכה חדשנית שנקרא "בשפה ברורה"

אפרים שמואלי: **דון יצחק אברבנאל וגירוש ספרד**

שיעורי הרב: אבילות ותשעה באב

תלמוד בבלי, גיטין נ"ה:ב

תלמוד בבלי, יומא ט:ב